

Sygn. akt I ACa 779/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Bogdan Radomski
Sędzia:	SA Jolanta Terlecka
Sędzia:	SA Alicja Surdy (spr.)
Protokolant	Katarzyna Furmanowska

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2014 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa E. G. i J. G.

przeciwko M. J. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 28 maja 2013 r., sygn. akt I C 729/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że powództwo oddala

i zasądza od powodów E. G. i J. G. na rzecz pozwanego

M. J. (1) kwoty po 1.808,50 (tysiąc osiemset osiem 50/100)

złotych tytułem kosztów procesu;

II. zasądza od powodów E. G. i J. G. na rzecz pozwanego M. J. (1) kwoty po 2.100 (dwa tysiące sto) złotych tytułem kosztów

postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 779/13

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa E. G. i J. G. przeciwko M. J. (1) o zapłatę Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 28 maja 2013 r. zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 136.580,41 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 maja 2012 r. do dnia zapłaty, zastrzegając pozwanemu M. J. (1) prawo powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w W. i J. , gmina P. , o powierzchni 7,4300 ha, składającej się

z działek gruntu oznaczonych numerami (...) objętej księgą wieczystą (...) (dawniej nr (...)) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w P.. Zasadził od pozwanego M. J. (1) na rzecz powódki E. G. kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Radomiu) kwotę 6.830 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu.

W pozwie z dnia 21 maja 2012 r. powodowie E. G. i J. G. wnosili o zasądzenie od pozwanego M. J. (1) na ich rzecz kwoty 136.580,41 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. Podnosili, że przysługuje im zasądzona prawomocnym wyrokiem wierzytelność do rodziców pozwanego, tj. M. i A. małżonków J., w wysokości dochodzonej pozwem, której egzekucja prowadzona przeciwko dłużnikom okazała się bezskuteczna. Pozwany M. J. (1) jest właścicielem nieruchomości o powierzchni 7,43 ha położonej w miejscowości W. i J., którą nabył w drodze darowizny od swojej matki A. J.. Jednakże nieruchomość ta wchodziła w skład majątku wspólnego A. i M. małżonków J., stąd też powództwo o uznanie przedmiotowej umowy darowizny na podstawie art. 527 k.c. za bezskuteczną zostało oddalone prawomocnym wyrokiem, wskutek uznania, że zaskarżona czynność pozostaje w stanie bezskuteczności zawieszony wobec braku jej potwierdzenia przez ojca pozwanego M. J. (2). Stąd też pozwany, który celowo nie żąda potwierdzenia umowy darowizny przez ojca, niwecząc możliwość zaspokojenia powodów w drodze egzekucji skierowanej do przedmiotu darowizny, odpowiada za wyrządzoną powodom swoim zaniechaniem szkodę na podstawie art. 415 k.c. Na możliwość dochodzenia przez powodów ich praw od pozwanego na tej podstawie wskazał sąd w uzasadnieniu wyroku oddalającego ich powództwo ze skargi pauliańskiej, powołując pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 19 października 2012 r., sygn. akt (...).

Pozwany M. J. (1) wnosił o oddalenia powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. Kwestionował co do zasady podstawę prawną roszczeń powodów opartych na czynie niedozwolonym (art. 415 k.c.). Powoływał brak podstaw do przypisania pozwanemu winy, która polega na możliwości postawienia sprawcy zarzutu niewłaściwego zachowania się, a więc wymaga ustalenia, że czyn wyrządzający szkodę jest sprzeczny z obowiązującym porządkiem prawnym. Wskazywał też na brak związku przyczynowego pomiędzy zaniechaniem pozwanego a szkodą powodów i podnosił, że pogląd o przynależności przedmiotu darowizny do majątku wspólnego A. i M. małżonków J. nie ma uzasadnienia na gruncie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, na podstawie której własność nieruchomości stanowiącej przedmiot darowizny nabyła matka pozwanego, co znalazło również wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego pominiętym przez powodów. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia roszczeń powodów na podstawie art. 442 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia i rozważenia:

Powodowie oraz rodzice pozwanego w przeszłości prowadzili wspólną działalność gospodarczą. Razem nabyli nieruchomość położoną w G., na której następnie J. G. i M. J. (2) prowadzili w formie spółki cywilnej stację paliw. Na skutek nieporozumień ze współnikiem J. G. wypowiedział umowę spółki i w 1993r. i złożył do sądu wniosek o podział majątku spółki. Sprawa o podział majątku spółki cywilnej zakończyła się prawomocnie w 2007 r. zasądzeniem na rzecz J. G. od M. J. (2) kwoty około 400.000 zł, którą powodowie wyegzekwowali w całości po dwóch latach. Egzekucja sądowa była prowadzona ze stacji paliw i innych nieruchomości dłużnika, na których zostało uzyskane wcześniej jej zabezpieczenie.

Ponadto w postępowaniu wszczętym pozwem wniesionym w dniu 14 lipca 2005 r. powodowie uzyskali tytułem zwrotu pożytków z tytułu władania przez M. J. (2) nieruchomością, na której wybudowana została stacja paliw, ostatecznie

kwotę 81.292,50 zł z ustawowymi odsetkami (z żądanej kwoty 432.000 zł), zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 3 lipca 2009 r. w sprawie(...), zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w L. z dnia 24 listopada 2009 r. w sprawie(...). Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2010 r. Sąd Okręgowy w Radomiu nadał wskazanemu wyżej tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności przeciwko A. J., małżonce dłużnika M. J. (2), z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego małżeńską wspólnością ustawową. Egzekucja prowadzona na podstawie tego tytułu wykonawczego przeciwko A. i M. małżonkom J. okazała się bezskuteczna.

Umową darowizny z dnia 12 stycznia 2006 r. zawartą w formie aktu notarialnego (...), w Kancelarii Notarialnej w P. przed notariuszem J. S., A. J. darowała małoletniemu synowi M. J. (1) urodzonemu (...) gospodarstwo rolne wraz z zabudowaniami, położone we wsi W. i J. gmina P., składające się z działek oznaczonych nr (...). W imieniu małoletniego syna M. J. (1) oświadczenie o przyjęciu darowizny złożyli M. i A. małżonkowie J.. Na podstawie tej umowy M. J. (1) został wpisany jako właściciel nieruchomości objętej księgą wieczystą Nr (...), obecnie nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy w P..

A. J. nabyła własność nieruchomości stanowiących przedmiot darowizny dokonanej na rzecz syna na podstawie umowy z dnia 19 listopada 1990 r. zawartej w formie aktu notarialnego w Państwowym Biurze Notarialnym w R. za nr (...). Na podstawie tej umowy Z. i M. małżonkowie K. na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 r., Nr 24, póź. 133) przenieśli nieodpłatnie na rzecz swojej następczyni - córki A. J. (matki powoda) własność nieruchomości składającej się z działek oznaczonych nr (...), położonej we wsi W. gmina P., oraz nieruchomości położonej we wsi J. gminy P., składającej się z działek oznaczonych numerami: (...) objętych księgą wieczystą KW (...) oraz posiadanie nieruchomości o powierzchni 47 arów położonej we wsi B., gmina R., składającej się z działek (...). W chwili dokonywania darowizny A. J. pozostawała w związku małżeńskim z M. J. (2). Małżonkowie pozostawali w ustroju małżeńskiej wspólności ustawowej. Na podstawie przedmiotowej umowy przekazania w dziale II księgi wieczystej Kw nr (...) (aktualny numer) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w P. jako właściciel wyżej opisanej nieruchomości wpisana została A. J..

Przed dniem 21 maja 2012 r., tj. przed datą wniesienia pozwu w rozpoznawanej sprawie, powodowie nie wzywali pozwanego M. J. (1) aby w trybie art. 37 kro zobowiązał swojego ojca M. J. (2) do potwierdzenia skuteczności umowy darowizny dokonanej na jego rzecz umową z dnia 12 stycznia 2006 r.

Dopiero w grudniu 2012 r. powodowie zwrócili się do M. J. (1) oraz do M. J. (2) o potwierdzenie dokonanej przez A. J. w dniu 12 stycznia 2006 r. darowizny nieruchomości. M. J. (1) potwierdził otrzymanie wezwania w dniu 2 stycznia 2013 r., natomiast M. J. (2) w dniu 19 lutego 2013 r. W odpowiedzi M. J. (2) oświadczył powodom, że ich wezwanie jest bezprzedmiotowe ponieważ nieruchomość stanowiła własność jego żony. Pozwany M. J. (1) nie wezwał ojca do potwierdzenia darowizny dokonanej przez jego żonę.

Oceniając w tak ustalonym, w istocie niespornym stanie faktycznym, zasadność powództwa Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności dokonał oceny charakteru umowy przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 19 listopada 1990 r., na podstawie której Z. i M. małżonkowie K., na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 r., Nr 24, póź. 133) przenieśli nieodpłatnie własność gospodarstwa rolnego na rzecz swojej następczyni - córki A. J., która z kolei własność tego gospodarstwa przeniosła na rzecz pozwanego na podstawie umowy darowizny.

Wskazał, że szczegółowe rozważania dotyczące charakteru umów przekazania gospodarstwa rolnego na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. 1977 r. Nr 32 poz. 140) oraz uregulowań zawartych

w późniejszych ustawach tj. z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. 1982 r. Nr 40 poz. 268)

i z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. 1998 r. Nr 7 poz. 25 ze zm.) zawiera uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej z dnia 25 listopada 2005 r., III CZP 59/2005 (LEX nr 159049).

W wywodach przedstawionych w uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że ustawa z 1977 r. zapewniała rolnikom rentę lub emeryturę w razie przekazania gospodarstwa rolnego następcy, rentę lub spłaty pieniężne w razie przekazania gospodarstwa rolnego na własność państwa, rentę lub spłaty pieniężne w razie przekazania gospodarstwa rolnego tzw. jednostce gospodarki uspołecznionej. Podstawowe rozwiązania ustawy z 1977 r. w zakresie przekazania gospodarstwa rolnego następcy przejęła ustawa z 14 grudnia 1982 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. 1982 r. Nr 40 poz. 268 ze zm.), a po jej uchyleniu, ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. 1998 r. Nr 7 poz. 25).

W myśl art. 49 ust. 1 ustawy z 1982 r., w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 lutego 1989 r. (Dz. U. 1989 r. Nr 10 poz. 53), gospodarstwo rolne mogło być przekazane jednemu następcy, a jeżeli następca pozostawał w związku małżeńskim - także obojgu małżonkom. W wyniku zmiany wskazanego przepisu ustawą z dnia 24 lutego 1990 r. o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w 1990 r. (Dz. U. 1990 r. Nr 14 poz. 90) przedmiot regulacji nim objętej, w nowej numeracji ujęty został w art. 50, któremu nadano brzmienie: „gospodarstwo rolne może być przekazane według wyboru rolnika, jednemu lub kilku następcom”.

Natomiast według art. 84 zd. 1 ustawy z 1990 r. przez umowę z następcą rolnik będący właścicielem (współwłaścicielem) gospodarstwa rolnego zobowiązuje się przenieść na osobę młodszą od niego, co najmniej o 15 lat (następcę) własność (udział we współwłasności) i posiadanie tego gospodarstwa

z chwilą nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, jeżeli następca do tego czasu będzie pracował w tym gospodarstwie. Odmienne od postanowień poprzednich ustaw, umowa z następcą, a także umowa w celu wykonania umowy

z następcą, jest tylko jednym ze sposobów wyzbycia się przez rolnika gospodarstwa rolnego z zachowaniem uprawnień do nabycia świadczeń

z ubezpieczenia społecznego. Ustawa dopuszcza bowiem zbycie gospodarstwa rolnego na podstawie każdej z umów przenoszących własność, uzależniając prawo do świadczeń ubezpieczeniowych od osiągnięcia określonego wieku, jeżeli wykazane zostanie, że rolnik wyzbył się własności. Sąd Najwyższy podkreślił też, że cechą wspólną wszystkich przytoczonych uregulowań jest to, że przekazanie gospodarstwa rolnego mogło nastąpić zarówno na rzecz jednego, jak i obojga małżonków pozostających w ustroju majątkowej współwłasności ustawowej, z tym zastrzeżeniem, że na podstawie ustawy z 1977 r. małżonkowie, albo jeden z nich, należeli do zamkniętego kręgu osób, na rzecz których przekazanie mogło nastąpić. Jeżeli stroną umowy był tylko małżonek, to aktualne stawało się zagadnienie, czy przedmiot przekazania jest składnikiem jego majątku osobistego, czy też wchodzi do majątku wspólnego obojga małżonków.

Określając jakiego rodzaju skutek prawny wywołała umowa z 1990 r.,

i w jaki sposób kształtowała skład majątku wspólnego lub osobistego A.

i M. małżonków J., Sąd wskazał, że art. 5 ust. 2 ustawy z dnia

17 czerwca 2004 r., nowelizującej z dniem 20 stycznia 2005 r. przepisy działu III tytułu I kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U.2004.162.1691), statuuje zasadę, że jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy stosunki majątkowe małżonków podlegały wspólności ustawowej, składniki majątków istniejące w tym dniu zalicza się do majątku wspólnego albo majątków osobistych, stosownie

do przepisów ustawy, co oznacza odesłanie do art. 31 kro i 33 kro, w ich obecnym brzmieniu.

Według art. 31 § 1 kro, majątek wspólny obejmuje przedmioty nabyte

w okresie pozostawania małżonków we wspólności majątkowej bez względu na to, czy nabywcami byli oboje, czy jeden z nich. Nie należą do majątku wspólnego przedmioty majątkowe, które każdy z małżonków nabył przed powstaniem wspólności (art. 33 pkt 1 kro) albo nabył je wprawdzie w czasie pozostawania we wspólności, ale ze źródeł szczególnych (art. 33 pkt 2-10 kro; w tym przez darowiznę, jeżeli darczyńca inaczej nie postanowił) i nie są to przedmioty zwykłego urządzenia domowego nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, służące do użytku obojga małżonków (art. 34 kro). Przynależność nabytych przedmiotów do majątku osobistego małżonka sprowadza się zatem do wyczerpująco wymienionych wyjątków. Konsekwentnie, nabyte w wyniku przekazania gospodarstwo rolne podlegałyby zaliczeniu do majątku osobistego, gdyby skutek omawianej umowy przekazania mieścił się w katalogu zdarzeń, o których mowa w art. 33 kro.

W prezentowanych w piśmiennictwie i orzecznictwie wypowiedziach, na co zwrócił uwagę pozwany, umowę przekazania kwalifikowano na dwa sposoby. Według pierwszego, umowa o przekazanie gospodarstwa rolnego jest cywilnoprawną, pozakodeksową umową nazwaną o swoistym charakterze, ściśle określoną co do przedmiotu, podmiotów i formy, której celem nie jest obdarowanie następcy, lecz uzyskanie świadczenia od państwa. Ten charakter umowy nie pozwala na stosowanie do niej, także w drodze analogii, w zakresie, w jakim kolidowałyby to z istotą i celami przekazania gospodarstwa rolnego następcy, przepisów kodeksu cywilnego oraz kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dotyczących darowizny. Przekazane na jej podstawie gospodarstwo rolne nie jest więc objęte wyłączeniem z art. 33 pkt 2 kro i wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków pozostających w ustroju wspólności majątkowej, zgodnie z zawartą w art. 32 § 1 kro regułą nabywania praw do tego majątku. Drugi z poglądów głosi natomiast, że mamy do czynienia z umową darowizny w rozumieniu art. 888 i nast. k.c., a uzyskanie przez przekazującego świadczeń od państwa pozostaje bez wpływu na taki jej charakter, gdyż nie następuje to kosztem darczyńcy, lecz osoby trzeciej. Gospodarstwo rolne przekazane następcy, jako przedmiot wymieniony w art. 33 pkt 2 kro z mocy samego prawa wchodzi więc do jego majątku odrębnego.

Sąd Okręgowy podzielił pierwszy ze wskazanych poglądów, uznając trafność wywodzących się z przytoczonej wyżej argumentacji racji jurydycznych, na których został oparty. Podkreślił, że stanowisko to można uznać za konsekwentne i utrwalone w orzecznictwie (np. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 16 lipca 1980 r. III CZP 44/80, OSNCP 1981, nr 2-3, poz. 24; z dnia 19 lutego 1991 r. III CZP 4/91, OSNCP 1991, nr 8-9, poz. 103; z dnia 14 października 1992 r. III CZP 125/92, OSNCP 1993, nr 4, poz. 58; z dnia 25 marca 1992 r. III CZP 19/92, OSNCP 1992, nr 9, poz. 163; z dnia 8 września 1993 r. III CZP 121/93, OSNC 1994, nr 5, poz. 97 oraz z dnia 28 listopada 2012 r. III CZP 68/12.).

Podniósł, że w uchwale z dnia 16 lipca 1980 r. III CZP 44/80 (OSNCP 1981/2-3 poz. 24) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że umowa przekazania jest swoistym rodzajem umowy przeniesienia własności, odmiennym od przeniesienia własności na podstawie umów wymienionych w części szczególnej księgi trzeciej kodeksu cywilnego o zobowiązaniach. Wspólną cechą umowy przekazania i umowy darowizny dostrzegł wyłącznie w nieodpłatności świadczenia. Zauważył jednak, że o ile wyłącznym celem darczyńcy jest dokonanie nieodpłatnego przysporzenia na rzecz obdarowanego, o tyle w następstwie umowy przekazania, z jednej strony przekazujący zapewnia sobie świadczenie emerytalne lub rentowe ze środków państwowych, korzystanie z działki, lokalu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarczych, z drugiej natomiast strony konsekwencją przekazania jest objęcie gospodarstwa rolnego przez osobę zdolną do osiągania lepszych efektów gospodarowania, co odpowiada celowi gospodarczemu tej umowy. Jeżeli wobec tego obie umowy różnią istotne przyczyny ich zawarcia, a tylko umowa przekazania spełnia cel gospodarczy i społeczny, to nie może być ona odwołana z powodów, które leżą u podstaw odwołania darowizny.

Na te różnice Sąd Najwyższy wskazał także w uchwałach z dnia 19 lutego 1991 r. III CZP 4/91 (OSNCP 1991/8-9 poz. 103); z dnia 25 marca 1992 r. III CZP 19/92 (OSNCP 1992/9 poz. 163); z dnia 14 października 1992 r. III CZP 125/92

(OSNCP 1993/4 poz. 58) i z dnia 8 września 1993 r. III CZP 121/93 (OSNCP 1994/5 poz. 97), wyprowadzając z ich odmienności podmiotowych, przedmiotowych oraz wymagań co do formy konkluzję, że tylko umowie przekazania właściwa jest cecha polegająca na zapewnieniu następcy świadczeń od państwa. Takie rozumienie umowy przekazania Sąd Najwyższy prezentował także w orzeczeniach z późniejszego okresu, czego przykładem może być postanowienie z dnia 4 października 2001 r. I CKN 402/2000 (OSNC 2002/6 poz. 79), w którego uzasadnieniu, odnosząc się do kontrowersji na tle umowy przekazania, podniósł, że na rzecz swoistości umowy przekazania gospodarstwa rolnego następcy przemawia, umacniająca jej odrębność w stosunku do umowy darowizny, treść art. 119 ust. 2 ustawy z 1990 r., wprowadzającego - na szczególnych warunkach - ochronę rolnika przekazującego gospodarstwo rolne następcy

Sąd Okręgowy podzielił też w pełni przedstawiony w orzecznictwie pogląd co do braku możliwości stosowania przez analogię do umowy przekazania gospodarstwa rolnego unormowań dotyczących umowy darowizny, jak również wyrażone zapatrywanie, że wszystkie przedmioty nabyte w okresie małżeństwa pozostającego w ustroju wspólności ustawowej wchodzi do majątku wspólnego niezależnie od ich charakteru i sposobu nabycia, a więc niezależnie od tego, czy oboje lub jeden tylko małżonek je nabył oraz czy nabycie nastąpiło na nazwisko obojga małżonków lub tylko jednego z nich (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1969 r. III CZP 10/69 OSNCP 1970/4 poz. 53). Zatem w małżeństwie, w którym obowiązuje ustrój wspólności ustawowej, przynależność nabytych składników majątkowych do majątków osobistych małżonków, ma charakter wyjątkowy. Zasadą jest, że wszelkie zaistniałe w tym okresie przysporzenia powiększają majątek wspólny. O przynależności nabytego przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego decyduje czas w jakim nabycie nastąpiło. Zaliczenie takiego przedmiotu do majątku osobistego wymaga natomiast spełnienia dodatkowej przesłanki, mianowicie wykazania, że nabycie nastąpiło w okolicznościach szczególnych wskazanych w art. 33 kro.

Mając powyższe rozważania na względzie Sąd Okręgowy przyjął, że nieruchomości darowana przez A. J. pozwanemu M. J. (1) stanowiła wspólny majątek jej i M. J. (2) będącego dłużnikiem powodów. Zaś M. J. (2) przy zawieraniu umowy darowizny pomiędzy A. J., a M. J. (1), złożył przed notariuszem w dniu 12 stycznia 2006r., jedynie oświadczenie wiedzy co do przynależności nieruchomości do majątku odrębnego żony oraz wspólnie ze swoją małżonką, ale w imieniu małoletniego syna, oświadczenie woli o przyjęciu darowizny.

Sąd miał też na uwadze, że żądanie pozwu jest niewątpliwie konsekwencją wcześniej wydanego wyroku w sprawie (...) Sądu Okręgowego w Radomiu, toczącej się z udziałem stron oraz rodziców pozwanego. W sprawie tej powodowie wystąpili o ochronę przysługującej im wierzytelności pieniężnej na podstawie skargi paulińskiej skierowanej przeciwko M. J. (1) jako osobie trzeciej w rozumieniu art. 527 k.p.c., a ich powództwo zostało prawomocnie oddalone. Sąd uznał ponadto, że wyrok w sprawie (...) Sądu Okręgowego w Radomiu, zasądzający na rzecz powodów należność z tytułu pożytków, stanowi materialno-prawną przesłankę powstania po stronie pozwanego M. J. (1) obowiązku takiego zachowania się, które pozwala wierzycielowi na uzyskanie tego, na co mógł liczyć w przypadku realizacji wierzytelności z majątku dłużnika. W razie czynności podlegającej bezskuteczności zawieszony powyższy obowiązek osoby trzeciej znajduje uzasadnienie zarówno w koncepcji czynu niedozwolonego (art. 415 k.c.), jeżeli czynowi osoby trzeciej można przypisać charakter czynu niedozwolonego i stwierdzić wszystkie przesłanki odpowiedzialności deliktowej, jak i w koncepcji bezpodstawnego wzbogacenia (art. 409 k.c.).

Powodowie będący wierzycielami M. J. (2), i posiadający tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi i jego żonie, z ograniczeniem odpowiedzialności A. J. do majątku wspólnego małżonków, mogli poszukiwać zaspokojenia swojej wierzytelności kierując egzekucję

do nieruchomości wchodzących w skład przedmiotowego gospodarstwa (majątku wspólnego dłużnika i jego małżonki).

Natomiast osoba trzecia pozostająca poza podstawowym stosunkiem prawnym łączącym wierzyciela z dłużnikiem, działająca w złej wierze, może być postrzegana jako współwinna wyrządzenia wierzycielowi szkody przez udaremnienie mu możliwości zaspokojenia się z majątku dłużnika, względnie jako wzbogacona w stosunku do wierzyciela bezpodstawnie jego kosztem o przedmiot lub wartość, które, jako służące pokrzywdzeniu wierzyciela, nie powinny być znaleźć się w jej majątku, i ze zwrotem których powinna się liczyć.

Pomimo, że umowa darowizny dokonana została jedynie przez matkę pozwanego A. J., i mimo że stanowiła rozporządzenie majątkiem wspólnym małżonków, jest umową ważną. Zgodnie bowiem z art. 37 § 1 pkt 4 kro i art. 37 § 2 kro ważność umowy darowizny z majątku wspólnego dokonanej przez jednego z małżonków bez wymaganej zgody drugiego, zależy od potwierdzenia umowy przez drugiego małżonka. Dopóty jednak zgoda taka nie zostanie wyrażona, umowa jest dotknięta sankcją bezskuteczności zawieszona. Jeżeli małżonek, który nie był stroną umowy, potwierdzi taką umowę, staje się ona ważna już od chwili jej zawarcia (art. 63 § 1 zd. drugie k.c.). Stan bezskuteczności zawieszona ustaje również wtedy, gdy małżonek odmówi potwierdzenia umowy lub termin do potwierdzenia upływie bezskutecznie, bądź z innej przyczyny możliwość potwierdzenia ustanie (śmierć małżonka). Przy czym termin do potwierdzenia umowy może wyznaczyć małżonkowi nie zawierającemu umowy, stosownie do art. 37 § 3 kro, jedynie kontrahent umowy. Uprawnienie

do potwierdzenia umowy uznawane jest bowiem za uprawnienie osobiste małżonka i może być wykonane wyłącznie przez niego, a żadna ze stron umowy nie może w drodze sądowej przymusić małżonka strony tej umowy

do jej potwierdzenia. Może jedynie wyznaczyć termin jej potwierdzenia,

po upływie którego, w wypadku jego braku, umowa jest nieważna. Zgoda małżonka strony zawierającej umowę jest oświadczeniem woli, które winno być wyrażone w formie wymaganej dla ważności zawartej umowy. Uprawnienie małżonka do potwierdzenia albo odmowy potwierdzenia umowy ma normatywną postać prawa kształtującego, a jego wykonanie nie jest ograniczone żadnym ustawowym terminem prekluzyjnym (tak: Mirosław Nazar, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 507/00, OSP 2002, z. I, poz. 3,

s. 13). Nie można zatem mówić o nieważności umowy dopóty, dopóki istnieje możliwość jej potwierdzenia, chyba że wcześniej nastąpiła definitywna odmowa potwierdzenia (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 kwietnia 1995 r., I CRN 48/95, Lex 4244).

Dopiero zatem potwierdzenie lub odmowa potwierdzenia czynności prawnej przez małżonka stwarza możliwość odwołania się wierzyciela

do konstrukcji akcji pauliańskiej (w pierwszej sytuacji), albo uznania umowy

za nieważną (w drugiej sytuacji). Zgodnie bowiem ze stanowiskiem Sądu Najwyższego przyjętym we wskazanej wyżej sprawie II CKN 507/00, które Sąd Okręgowy podzielił, kontrahent umowy zawartej z jednym z małżonków, który celowo nie żąda jej potwierdzenia przez drugiego małżonka (art. 37 § 2 kro)

i wyrządza tym szkodę osobie trzeciej, ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 415 k.c.

Wierzyciel nie ma bowiem możliwości aby w drodze sądowej przymusić uprawnionego małżonka do potwierdzenia umowy. Jednocześnie brak takiego potwierdzenia uniemożliwia wszczęcie postępowania egzekucyjnego

z nieruchomości, a uprawniony nie ma obowiązku złożenia takiego oświadczenia. Możliwość "przerwania" istniejącego stanu zawieszenia przewiduje jedynie art. 37 § 2 kro. Zgodnie z tym przepisem, druga strona czynności prawnej (a więc pozwany w niniejszej sprawie) może wyznaczyć małżonkowi, którego zgoda jest wymagana, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy, staje się wolna

po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu. Z tej możliwości nie może skorzystać wierzyciel małżonka, którego zgoda jest wymagana.

W sprawie niniejszej bezspornym jest, że pozwany pomimo wezwania powodów nie wyznaczył swojemu ojcu terminu do potwierdzenia umowy darowizny. Sytuacja taka jest niewątpliwie korzystna dla niego i jego rodziców. Wobec

powyższego odpowiada poprzez swoje zaniechanie za niemożliwość zaspokojenia się powodów z przedmiotowej nieruchomości na podstawie art.

415 k.c. bowiem jego zachowanie należy uznać za celowo prowadzące do uniemożliwienia się zaspokojenia powodów, tym bardziej, że jako strona w sprawie (...) miał pełną świadomość skutków swojego biernego zaniechania.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługiwał również na uwzględnienie zarzut przedawnienia. Zgodnie z art. 442¹ § 1 zdanie pierwsze k.c. termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z czynu niedozwolonego wynosi trzy lata, przy czym przyjmuje się, że jego bieg rozpoczyna się z dniem, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Należy przyjąć, że początkiem biegu terminu przedawnienia roszczenia powodów jest dzień kiedy powodowie mogli obiektywnie przedstawić pozwanemu swoje żądanie wezwania M. J. (2) do potwierdzenia umowy darowizny. Skoro dłużnicy powodów byli jednocześnie przedstawicielami ustawowymi M. J. (1), i nie mieli żadnego interesu w likwidacji istniejącego stanu rzeczy, to dopiero z chwilą uzyskania przez pozwanego pełnoletności tj. z dniem 17 listopada 2010 r. powodowie uzyskali taką możliwość. Od tego dnia nie upłynął jeszcze okres trzech lat do chwili wniesienia powództwa oraz do chwili przedstawienia pozwanemu przez powodów takiego żądania.

Wysokość i wymagalność wierzytelności powodów nie były kwestionowane. Na dzień wniesienia powództwa tj. 21 maja 2012 r. wynosiła ona 141.604,86 zł. (należność główna 81.292,50 zł zasądzona w sprawie (...) Sądu Okręgowego w Radomiu z tytułu pożyczek, wraz z odsetkami ustawowymi). Prawem powodów jest możliwość jej ograniczenia, jak również możliwość żądania odsetek od zaległych odsetek od chwili wytoczenia o nie powództwa (art. 482. § 1 k.c.)

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 415 k.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 wyroku, zastrzegając pozwanemu na podstawie art. 319 k.p.c. prawo powołania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości stanowiącej przedmiot darowizny.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowiła, stosownie do treści art. 98 k.p.c. i art. 100 k.p.c., zasada odpowiedzialności za wynik postępowania. Powódka poniosła w niniejszej sprawie następujące koszty: wynagrodzenie pełnomocnika określone na podstawie z § 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.461j.t.) w kwocie 3.600 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł (łącznie 3.617 zł). Skoro zaś wygrała sprawę w całości to należy jej się od strony pozwanej zwrot tych kosztów (punkt 2 wyroku).

Podstawę orzeczenia zawartego w punkcie 3 wyroku stanowił art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2010.90.594j.t.). Sąd obciążył w nim pozwanego obowiązkiem uiszczenia opłaty od pozwu, od której powodowie zostali zwolnieni.

W apelacji pozwany M. J. (1) zaskarżył wyrok w całości i zarzucił w apelacji:

I. Naruszenie przepisów prawa procesowego poprzez:

1) błędne ustalenie, iż pozwany ponosi odpowiedzialność deliktową na podstawie art. 415 k.c. mimo braku podstaw do przypisania pozwanemu zawinienia w sytuacji, gdy na żądanie powodów M. J. (2) odmówił potwierdzenia czynności darowizny, i gdy brak przesłanek do wnioskowania, że wezwanie dokonane przez pozwanego wywołało by odmienny skutek,

2) błędne ustalenie, iż pozwany ponosi odpowiedzialność deliktową na podstawie art. 415 k.c. mimo braku podstaw do przypisania pozwanemu zawinienia w sytuacji, gdy pozwany na żądanie powodów pismem z dnia 4 stycznia 2013 r. wezwał M. J. (2) do potwierdzenia umowy darowizny w terminie 7 dni,

3) błędne ustalenie, że umowa przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 19 listopada 1990 r. wywołała skutek w postaci wejścia przekazanego gospodarstwa do majątku wspólnego A. i M. małżonków J.,

4) błędne ustalenie, iż bieg terminu przedawnienia roszczenia powodów rozpoczął się w dniu uzyskania przez pozwanego pełnoletniości, tj. w dniu 17 listopada 2010 r. podczas, gdy nie było przeszkód aby powodowie zażądali potwierdzenia czynności darowizny niezwłocznie po uzyskaniu informacji o jej dokonaniu na rzecz pozwanego,

5) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak należytego wyjaśnienia uznania za zasadne żądania w kwocie 136.580,41 zł, kwestionowanej przez pozwanego mimo nieudowodnienia przez powodów poniesienia szkody w tej wysokości;

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie mimo sprzeczności roszczenia powodów z zasadami współżycia społecznego i mimo, że uwzględnienie niniejszego powództwa nie pozbawi wykonalności wyroku z dnia 24 listopada 2009 r. zapadłego w sprawie Sądu Apelacyjnego w Lublinie oznaczonej sygnaturą (...), a tym samym powodowie będą nadal uprawnieni do dochodzenia wierzytelności od M. J. (2),

2) art. 415 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wskutek przyjęcia, że pozwany dopuścił się bezprawnego działania.

We wnioskach apelacji pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu od powodów na rzecz pozwanego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Wnosił też o przedstawienie Sądowi Najwyższemu w trybie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, wywołującego w orzecznictwie Sądu Najwyższego daleko idące rozbieżności, odnoszącego się do zagadnienia, czy umowa z dnia 19 listopada 1990 r. przekazania gospodarstwa rolnego na rzecz A. J. wywołała skutek w postaci wejścia w skład majątku wspólnego małżonków A. i M. małżonków J. przedmiotowego gospodarstwa czy też przysporzenia do majątku odrębnego A. J..

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:

Apelacja pozwanego M. J. (1) jest uzasadniona mimo, że nie wszystkie podniesione w niej zarzuty są trafne.

Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie zasługują na uwzględnienie.

Pozwany podniósł zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., który określa konieczne elementy uzasadnienia wyroku, stanowiąc, że powinno ono zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn,

dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Wiąże naruszenie tego przepisu z brakiem wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku przyczyn ustalenia rozmiaru szkody powodów, za którą odpowiadać ma pozwany, na kwotę 136.580,41 zł wskazaną przez powodów.

Przy ocenie powyższego zarzutu należy jednakże mieć na uwadze, że zgodnie z utrwalonymi poglądami orzecznictwa niedokładności uzasadnienia wyroku, które jest sporządzane po jego wydaniu, mogą uzasadniać zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. tylko w wyjątkowych okolicznościach, gdy z powodu braku wymienionych w powołanym przepisie elementów zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej, gdyż nie jest możliwe odtworzenie toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia, bądź gdy sąd zastosował prawo materialne do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 2009 r., I UK 129/09, LEX nr 558286; z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303; z dnia 8 sierpnia 2009 r., II CSK 153/09, LEX nr 553674).

Apelacja nie wskazuje na uchybienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, które skutkowałyby tego rodzaju konsekwencjami. Zarzut nie jest uzasadniony tym bardziej, że Sąd Okręgowy wskazał w uzasadnieniu orzeczenia, iż szkodę powodów stanowi zasądzona na ich rzecz wyrokiem z dnia 24 listopada 2009 r., w sprawie Sądu Okręgowego w Radomiu oznaczonej sygnaturą (...) ((...) Sądu Apelacyjnego w Lublinie) kwota 81.292,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami wyliczonymi na datę wytoczenia powództwa w rozpoznawanej sprawie (21 maja 2012 r.), której powodowie nie mogli wyegzekwować z rozdysponowanego na rzecz pozwanego majątku dłużnika i jego małżonka, wskutek zaniechania przez niego wezwania w trybie art. 37 § 2 k.p.c. małżonka darczyńcy do potwierdzenia dokonanej przez niego czynności. Wskazał ponadto, że pozwany nie zgłaszał zarzutów co do tak wyliczonej przez powodów wysokości dochodzonego roszczenia. Tym samym kwestionując wysokość zasądanego na rzecz powodów odszkodowania pozwany w istocie odnosi się do prawidłowości zastosowania w ustalonym stanie faktycznym art. 415 k.c. w zakresie ustalenia wysokości odszkodowania należnego powodom na podstawie tego przepisu.

Także zarzut błędnych ustaleń w zakresie przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego na podstawie art. 415 k.c. nie odnosi się w rzeczywistości do oceny dowodów przez Sąd Okręgowy i prawidłowości wniosków wyprowadzonych przez ten Sąd na podstawie zebranego materiału. Uzasadnienie apelacji dotyczy w istocie naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 415 k.c. poprzez jego nieuzasadnione zastosowanie do ustalonego stanu faktycznego mimo, że nie obejmuje on okoliczności potwierdzających winę pozwanego i istnienie związku przyczynowego pomiędzy zaniechaniem pozwanego a szkodą powodów polegającą na niemożności zaspokojenia przysługującej im od rodziców pozwanego wierzytelności w drodze egzekucji skierowanej do nieruchomości dłużnika i jego małżonki. Podobnie zarzut błędnego ustalenia początku biegu terminu przedawnienia roszczenia odszkodowawczego powodów w stosunku do pozwanego w istocie odnosi się do prawidłowości zastosowania prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego.

Zarzut błędnego ustalenia, że pozwany zaniechał wezwania swego ojca M. J. (2) do potwierdzenia umowy darowizny zawartej w dniu 12 stycznia 2006 r. pomiędzy pozwanym reprezentowanym przez rodziców A. J. i M. J. (2) a jego matką A. J. jest z kolei chybiony. Dokumenty potwierdzające przesłanie przez pozwanego w odpowiedzi na wezwanie powodów z dnia 8 grudnia 2012 r. pisma do M. J. (2), zawierającego zobowiązanie do złożenia przez niego w terminie 7 dni oświadczenia o potwierdzeniu przedmiotowej umowy darowizny (wezwanie wraz z dowodami doręczenia z k. 181-183), zostały bowiem dołączone dopiero do apelacji. Nie mogły tym samym stanowić podstawy ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy.

Uzasadnione jest jednakże przeprowadzenie dowodu z przedmiotowych dokumentów w postępowaniu apelacyjnym. Powód jest osobą młodą, uwikłaną w spór pomiędzy powodami i rodzicami powoda, na tle niejednolitego w orzecznictwie stanowiska co do przynależności nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego przekazanego za rentę następcy pozostającemu we wspólności majątkowej małżeńskiej do jego majątku osobistego bądź do majątku wspólnego. W sporze tym, nie pełnił i nie pełni aktywnej roli przy podejmowaniu decyzji w spornych kwestiach i nie ma rozeznania co do ich skutków prawnych i ich istotności. Zatem zasługuje na aprobatę wyjaśnienie, iż pozwany nie miał świadomości co do znaczenia wystosowanego do M. J. (2) wezwania, będącego dla niego jedynie jednym z podpisanych, przygotowanych przez inne osoby pism i tylko dlatego twierdził, że wezwania takiego nie dokonał i nie przedłożył sądowi pierwszej instancji przedmiotowych pism zawierających wezwanie i dowody jego doręczenia. Dlatego też podstawę wyrokowania w postępowaniu apelacyjnym stanowią ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, które Sąd Apelacyjny podziela w całości i przyjmuje za własne, uzupełnione o ustaloną w postępowaniu apelacyjnym okoliczność wystosowania przez pozwanego stosownego wezwania do M. J. (2), który nie dokonał w odpowiedzi na to wezwanie, doręczone mu w dniu 10 stycznia 2013 r., potwierdzenia czynności prawnej dokonanej w dniu 12 stycznia 2006 r. przez A. J..

W ustalonej podstawie faktycznej rozstrzygnięcia uzasadniony jest zarzut naruszenia art. 415 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie do ustalonego stanu faktycznego. Sąd Okręgowy przyjął, że zostały spełnione przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej określone w powołanym przepisie. Uznał też, że zaniechanie przez pozwanego wezwania na żądanie powodów M. J. (2) do potwierdzenia umowy darowizny dokonanej przez jego małżonkę było zawinione, gdyż pozwany świadomie, celowo dążył w ten sposób do uniemożliwienia powodom zaspokojenia się z majątku, który na podstawie przedmiotowej darowizny stał się jego własnością.

Należy mieć na jednak na względzie, że jak zostało ustalone w powyżej, pozwany wystosował stosowne wezwanie do M. J. (2) w odpowiedzi na żądanie powodów zawarte w piśmie z dnia 8 grudnia 2012 r., zaś M. J. (2) nie złożył w odpowiedzi oświadczenia o potwierdzeniu umowy darowizny z dnia 12 stycznia 2006 r. Natomiast jak ustalił Sąd Okręgowy, w odpowiedzi na wezwanie skierowane do niego w imieniu powodów przez komornika (k. 150) M. J. (2) w piśmie z dnia 26 lutego 2013 r. oświadczył, iż przedmiotowej umowy nie potwierdzi, gdyż przedmiot darowizny stanowił majątek odrębny jego żony.

Okoliczności powyższe wymagały rozważenia w kontekście ustalenia winy pozwanego. Na podstawie art. 415 k.c. do naprawienia szkody obowiązany jest bowiem ten, kto wyrządził ją drugiemu ze swojej winy. Pozwany wskazywał w toku postępowania na brak bezprawności swojego zaniechania, a tym samym brak koniecznej przesłanki winy, i stanowisko to podtrzymuje w apelacji wywodząc, że sprzeczność zaniechania jedynie z zasadami współżycia społecznego, gdy jednocześnie nie jest ono sprzeczne z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa, nie uzasadnia zarzutu zawinienia na gruncie art. 415 k.c.

Należy jednakże uznać, że w reżimie odpowiedzialności deliktowej na podstawie art. 415 k.c. (odmiennie niż na podstawie art. 417 k.c. w jego aktualnym brzemieniu) bezprawnym jest zachowanie sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym, przez który rozumie się nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, ale również nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych, czyli zasad współżycia społecznego (dobrych obyczajów).

Tak też przyjął Sąd Najwyższy w przywołanym przez sąd pierwszej instancji

wyroku z dnia 13 czerwca 2001 r. II CKN 507/00 (LEX nr 48928) stwierdzając w uzasadnieniu, że osoba, która nie wykorzystuje uprawnień przewidzianych w art. 37 § 2 k.r.o. w celu zniweczenia stan bezskuteczności zawieszonyj, „nadużywa prawa, postępuje wbrew dobrym obyczajom, co nie może zasługiwać na ochronę prawną i aprobatę społeczną. Jeśli takim postępowaniem naraża osobę trzecią

na powstanie szkody (...), to za jej wyrządzenie odpowiada na podstawie art. 415 k.c. Obowiązuje bowiem generalna zasada niewyrządzania szkody drugiemu, którą normatywnie wyraża art. 415 k.c.” Jednocześnie jednak Sąd Najwyższy wskazał na konieczność ustalenia poza bezprawnością postępowania polegającą na nadużyciu prawa, także subiektywnego nastawienia sprawcy-pozwanego do wyrządzenia szkody i związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zaniechaniem. Przez winę rozumie się bowiem naganną w konkretnej sytuacji decyzję człowieka odnoszącą się do podjętego przez niego czynu (działania i zaniechania). Istotą winy jest więc możliwość postawienia sprawcy zarzutu niewłaściwego zachowania się.

Sąd Okręgowy postawił taki zarzut pozwanemu z uwagi na ustalenie, że pozwany nie skorzystał z uprawnień przewidzianych w art. 37 § 2 k.r.o. w celu zlikwidowania stanu bezskuteczności zawieszony, który uniemożliwia powodowi zaspokojenie wierzytelności w drodze egzekucji z nieruchomości stanowiących przedmiot darowizny.

Jednakże, jak wskazano powyżej, pozwany zobowiązany do tego pismem powodów z dnia 8 grudnia 2012 r. wystosował stosowne wezwanie do dłużnika M. J. (2). Wcześniej powodowie nie żądali wykonania uprawnień z art. 37 § 2 k.r.o. ani od pozwanego ani od jego przedstawicieli ustawowych. Okoliczność tę należy uznać za istotną w aspekcie ustalenia winy pozwanego.

Nie można bowiem pomijać, że w dacie zawarcia umowy darowizny miał on 13 lat, był zatem osobą, która miała ograniczoną zdolność do czynności prawnych, z konsekwencjami określonymi w art. 15 k.c. – art. 20 k.c. Do daty uzyskania pełnoletniości, tj. do dnia 17 listopada 2010 r., pozwany był reprezentowany przez rodziców jako przedstawicieli ustawowych. Ci zaś uznawali i uznają, że przedmiot darowizny stanowił majątek odrębny darczyńcy, a zatem darowizna dokonana przez A. J. dla swej skuteczności nie potwierdzona przez jej małżonka, dłużnika powodów M. J. (2). Takie stanowisko rodziców pozwanego ma oparcie w poglądach orzecznictwa prezentowanych do chwili obecnej równoległe z uznanymi za wiążące przez Sąd Okręgowy, który także miał świadomość występującego w orzecznictwie dualizmu w poglądach na temat charakteru umowy przekazania gospodarstwa rolnego za rentę.

Z uwagi na powyższe do chwili przedstawienia przez powodów, skierowanego pierwotnie do przedstawicieli ustawowych pozwanego, a po dniu 17 listopada 2010 r. bezpośrednio do pozwanego, żądania uzyskania potwierdzenia przez M. J. (2) czynności darowizny z dnia 12 stycznia 2006 r., nie można postawić pozwanemu zarzutu zawinięcia, nie tylko winy umyślnej, ale też winy nieumyślnej (niedbalstwa) rozumianej jako brak w konkretnych okolicznościach należytej staranności (art. 355 k.c.).

Niemożność przypisania pozwanemu winy wyklucza obciążenie go odpowiedzialnością odszkodowawczą na podstawie art. 415 k.c., co skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem powództwa.

Z uwagi na powyższe bezprzedmiotowy jest zarzut naruszenia art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nie oddalenie roszczenia powodów jako sprzecznego z zasadami współżycia społecznego, jak i nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia.

Co do zarzutu naruszenia art. 50 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. z 1989 r., Nr 24, poz. 133) poprzez błędne uznanie, że przedmiot darowizny wchodził w skład majątku wspólnego rodziców pozwanego, należy mieć na uwadze treść art. 366 k.p.c. i powagę rzeczy osądzonej prawomocnego wyroku oddalającego powództwo E. G. i J. G. przeciwko M. J. (1) o uznanie czynności za bezskuteczną.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji, rozstrzygając o kosztach procesu na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności

adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.).